

HUP

Hrvatska udruuga poslodavaca

PRAVA PITANJA

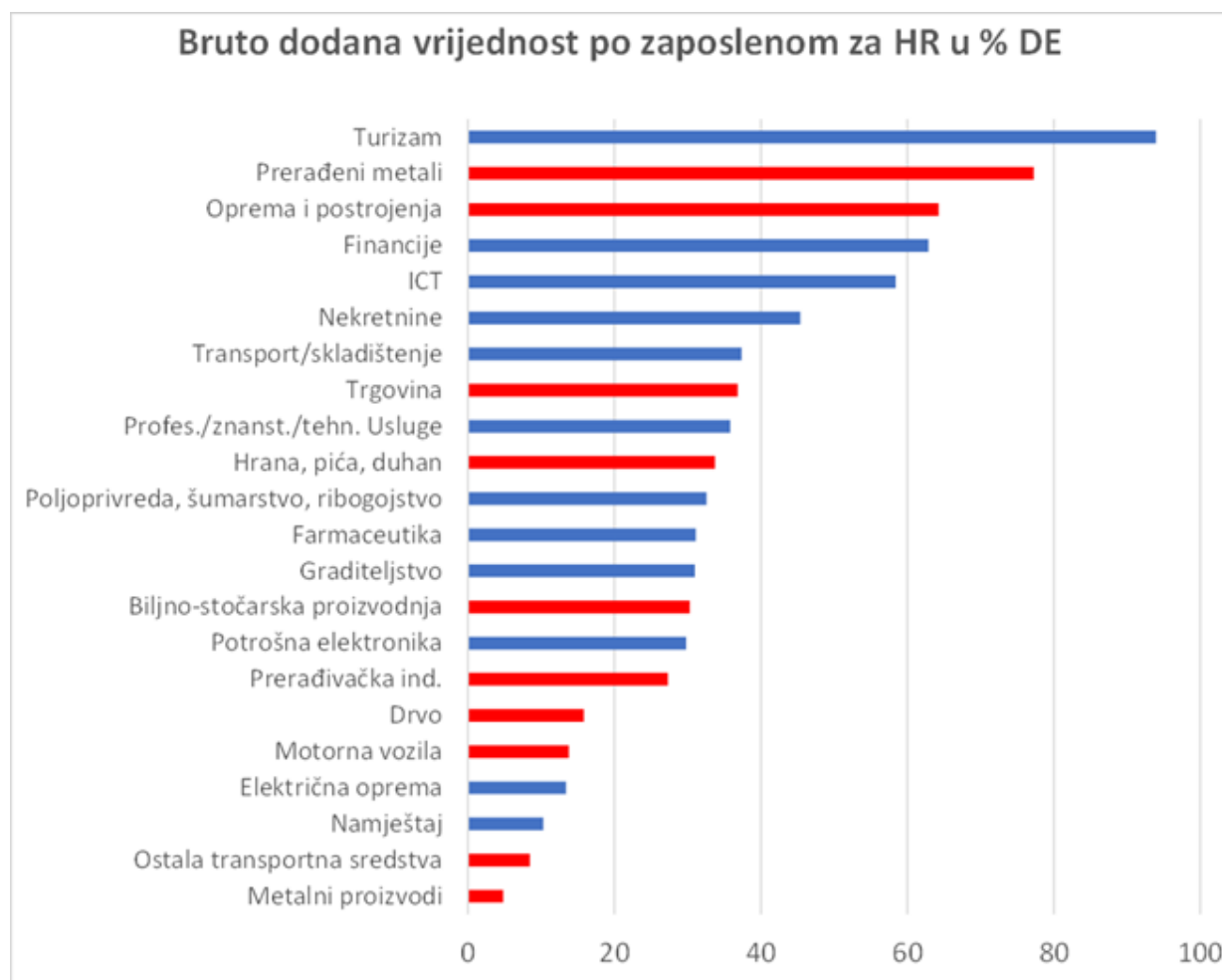
POLJOPRIVREDA, PROIZVODNJA HRANE I INDUSTRIJA

POZICIJE POSLODAVACA

Zagreb, 28. ožujka 2024.

UMJESTO UVODA: PRODUKTIVNOST Hrvatska vs. Njemačka

Izvor: OECD, Eurostat

POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA u brojevima

Broj tvrtki: 3,334

Broj zaposlenih: 18,162

Prosječni rast bruto plaća u sektoru, 2023. y-o-y: 15,5%

Rast ukupnih prihoda 2015. – 2022.: udvostručeni na EUR 3,7 milijardi,

Izvoz 2015. – 2022.: utrostručen na EUR 600 milijuna

Produktivnost:

- Poljoprivreda od 2015. bilježi snažniji realni rast produktivnosti po radnom satu u odnosu na prosjek EU,
- U posljednje tri godine prosječni rast produktivnosti dodatno se ubrzao (+32,6% prema 13,0% u EU);
- Snažan pad zaduženosti (neto dug/EBITDA 1,34x u 2022.)
- Ukupni prihodi velikih poljoprivrednika premašuju EUR 600 milijuna, investicije dosežu EUR 900 milijuna u zadnjih sedam godina, broj zaposlenih doseže 5,000 i doprinose proračunu RH s više od EUR 100 milijuna godišnje
- 35 tvrtki raspolažu s cca 100.000 ha od ukupno 1,1 milijuna ha obradivo. Na manje od 10% raspoložive zemlje, ove tvrtke sudjeluju 40% u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji
- **Hrvatska proizvodi manje od polovine ukupnih potreba za povrćem – samodostatnost u proizvodnji povrća varira od 50% do 58%.**

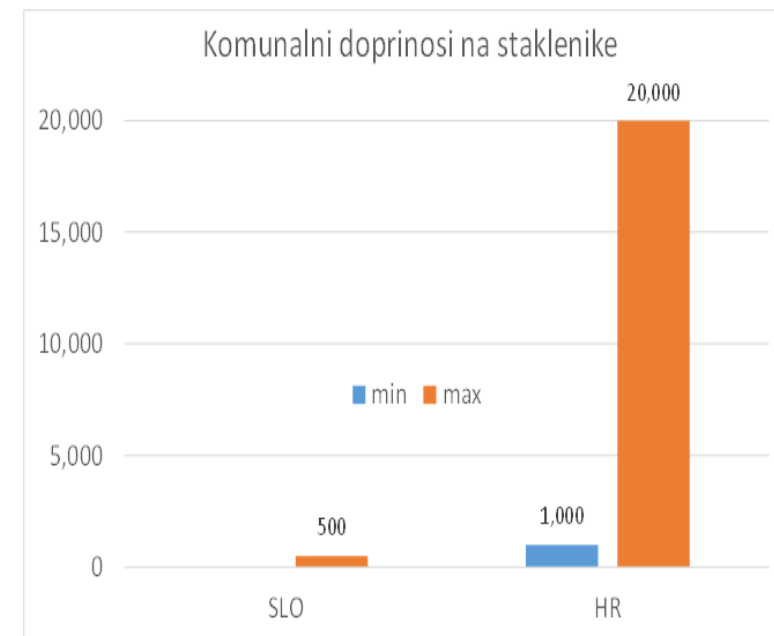

POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA NA UDARU ZAKONA O POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU

- 1. Zakon o poljoprivrednom zemljištu (ZPZ) limitiranjem maksimalno obradive površine potiče usitnjavanje zemljišta, što je u direktnoj koliziji s ciljevima NPOO-a**
HUP inzistira na pravu prvenstva postojećim posjednicima s obzirom na to da se razvoj poljoprivrede temelji na snažnoj proizvodnji, koja podrazumijeva jake investicije, ulaganje u R&D te iskorak u konkurentnosti i produktivnosti.
- 2. Većim prehrambenim tvrtkama, koje su u europskim razmjerima male, vrlo je ograničena mogućnost korištenja EU sredstava za poboljšanje konkurentnosti.**
Malo je natječaja koji su namijenjeni samo velikima za tehnološku obnovu, digitalizaciju, unapređenje poljoprivredne proizvodnje čime im se oduzima prilika za povećanje konkurentnosti na europskom tržištu.
- 3. Sustav bodovanja na natjecajima za zakup zemljišta dodjelom 20 bodova (20% ukupnih bodova) subjektima s prebivalištem u JLS koja dodjeljuje zemljište diskriminira pravne osobe koje mogu imati prebivalište samo u jednom mjestu i ne mogu ga mijenjati.**
Dodatno, sustav bodova ne pravi razliku između proizvođača koji imaju pet zaposlenih i petsto zaposlenih. To predstavlja udar na poljoprivrednu proizvodnju, investicije, zaposlenost i opstojnost svih proizvođača, neovisno o veličini.
- 4. Pravnu sigurnost korisnika zemljišta dodatno narušava rizik restitucije, primjenom Zakona o povratu imovine oduzete tijekom jugoslavenske komunističke vladavine.**
Povrat zemljišta u naravi ugrožava poslovanje tvrtki koje nerijetko ta zemljišta koriste desetljećima i imaju ugovorene dugogodišnje koncesije. Primjer je odluka grada Vukovara o povratu 980 ha zemljišta koje koristi Vupik u dugogodišnjem zakupu - prigovor Vupika je odbijen.

VAŽNO JE POVEZATI POTREBE INDUSTRIJE SA ZPZ-om

- U cilju rasta konkurentnosti poljoprivredno-prerađivačke industrije, izrazito je važno povezati potrebe sveukupne industrije sa ZPZ-om i **stvoriti povoljan okvir u kojem će ta industrija biti zainteresirana za razvoj poljoprivredne proizvodnje - kako sama tako i kroz kooperante.**
- Nelogično je očekivati da će prehrambena industrija nabavljati domaće sirovine ako su skupe zbog rastućih rizika po domaće proizvođače u pogledu kontinuiteta proizvodnje, a koje stvaraju i potiču ZPZ te netransparentni nameti poput visokih komunalnih naknada i doprinosa na poljoprivredne staklenike
- **Poljoprivredna proizvodnja je pred početak rata bila na ekvivalentnim razinama od oko 4 milijarde eura sa tehnološki znatno manje usavršenim strojevima i metodama proizvodnje, dok je ona danas ispod EUR 2 milijarde**
- **Samo zbog ZPZ-a proizvodnja bi mogla pasti blizu EUR 1,3 milijarde ili 30% predratnog outputa**

PREHRAMBENA INDUSTRIJA u brojevima

Broj tvrtki: 2,242

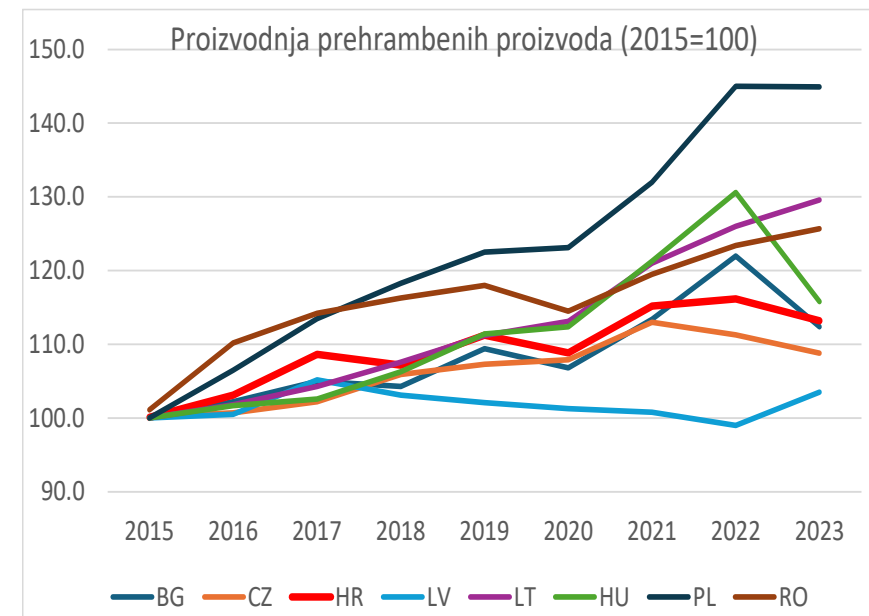
Broj zaposlenih: 45,739

Prosječni rast bruto plaća u sektoru, 2023. y-o-y: 14,2%

Rast ukupnih prihoda 2018. – 2022.: 40% na EUR 6,5 milijarde

Udio izvoza u ukupnim prihodima premašio 20%

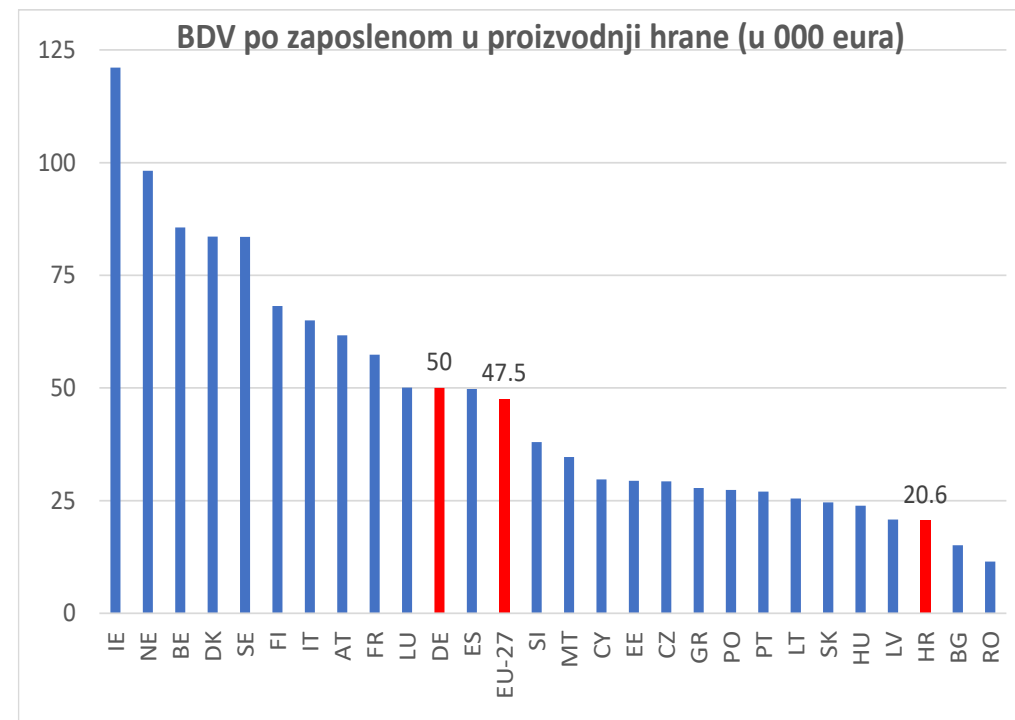
- **Hrvatska prehrambena proizvodnja ipak raste sporije u odnosu na prosjek CEE regije**
- Unatoč rastu udjela izvoza, deficit u robnoj razmjeni prehrambene industrije je od 2018. do 2023. udvostručen na EUR 1,9 milijardi
- U Hrvatskoj postoji značajni potencijal rasta potrošnje hrane i pića kroz turizam, a potrošnja po stanovniku još znatno zaostaje u odnosu na prosjek EU

PREHRAMBENA INDUSTRIJA: Rasteretiti proizvodnju hrane

- Treći najniži BDV po zaposlenom od 20,600 eura, dva i pol puta niža od prosjeka EU
- **Produktivnost je na svega 43% prosjeka EU i raste nam jedva 0,15% godišnje**
- Izdaci za marketing prema udjelu u prihodima od prodaje su 2-3 puta niži nego u prehrambenim tvrtkama u EU
- **Pad EBITDA i neto marže** na 7,3% te 2,1% u 2022. sa 7,9% i 3,5% u 2021.
- Premalo natječaja za EU sredstva za velike prehrambene tvrtke za poboljšanje konkurentnosti kroz ulaganja u tehnološku obnovu, digitalizaciju, unapređenje poljoprivredne proizvodnje i sl.
- Industrija trpi veliki administrativni teret radi primjene visokih standarda u proizvodnji (zaštita okoliša, sigurnost hrane)
- Cijena kapitala i nepovoljno okruženje za ulaganja zbog čestih izmjena zakonske regulative, koji su česti znatno stroži od uvjeta u konkurentskim zemljama
- **Potrebno je značajno porezno rasterećenje i ukidanje velikog broja parafiskalnih nameta**

Brine da je produktivnost radne snage svega 43% prosjeka EU, upola niža nego u Sloveniji, te da na godišnjoj razini raste u prosjeku svega 0,15%

PREHRAMBENA INDUSTRIJA: Rast cijena sirovina smanjio profit

(u milijunima eurima)	2018	2019	2020	2021	2022	22/21 (%)	5Y CAGR (%)
Broj poduzetnika	2,040	2,023	2,066	2,134	2,188	2.5	1.4
Broj zaposlenih (FTE)	45,894	45,704	44,585	44,484	45,490	2.3	-0.2
Ukupni prihodi (mil. eura)	4,629	4,784	4,724	5,168	6,468	25.2	6.9
Izvoz (mil. eura)	835	855	931	1,082	1,390	28.5	10.7
Udio izvoza u prihodima (%)	18.0	17.9	19.7	20.9	21.5		
Prosječna bruto plaća (u eurima)	1.029	1.073	1.103	1.141	1.256	10.1	4.1
Udio troška rada u prihodima (%)	12.2	12.3	12.5	11.8	10.6		
Investicije u novu dugotrajnu imovinu (mil. eur)	91	116	128	150	191	27.0	16.0
Neto dug	716	569	569	557	579	3.8	-4.2
Bruto dodana vrijednost (mil. eura)	1,471	1,526	1,575	1,355	1,373	1,668.0	-1.4
EBITDA (mil. eura)	299	394	363	410	475	15.9	9.7
EBITDA marža	6.5	8.2	7.7	7.9	7.3		
ND/EBITDA	2.4	1.4	1.6	1.4	1.2		
Neto dobit (mil. eura)	88	151	100	179	135	-24.5	9.0
Neto marža	1.9	3.2	2.1	3.5	2.1		
Prihod po zaposlenom (u eurima)	100,863	104,674	105,955	116,177	142,185	22.4	7.1
Izvoz po zaposlenom (u eurima)	18,199	18,713	20,881	24,323	30,556	25.6	10.9
EBITDA po zaposlenom (u eurima)	6,520	8,626	8,137	9,221	10,448	13.3	9.9
Neto dobit po zaposlenom (u eurima)	1,916	3,312	2,245	4,030	2,977	-26.1	9.2

Neto marža sektora je gotovo upola niža od prinosa na 'narodnu' obveznicu

TRGOVAČKI SEKTOR: Inflaciju potiču trošak rada i proizvodnje

Broj tvrtki: 28.796

Broj zaposlenih: 193.982

Prosječni rast bruto plaća u sektoru, 2023. y-o-y: 14,3%

- **Od 32,5 milijardi EUR priljeva u trgovačke lance u posljednjih 5 godina 85,6% je isplaćeno dobavljačima, 8,1% državi, 5,5% zaposlenima, 0,3% kreditorima (kamate) i 0,5% vlasnicima (dividenda).**
- Usporedba profitnih marži (RUC, EBITDAR, EBITDA i neto profitna marža) pokazuje da su sve marže ostale na sličnim razinama, odnosno inflacija u 2021. i 2022. nije rezultirala rastom profitnih marži
- Sektor trgovine suočen je s ograničenjem rada kroz zabranu rada nedjeljom te ograničenjem cijena dijela proizvoda
- HUP poziva da se ukine zabrana rada nedjeljom u trgovini jer je taj zakon selektivan i diskriminatoran, te ne uvažava činjenicu da je Hrvatska snažno orijentirana na turizam (18% BDP-a, 11% BDV-a)
- HUP inzistira da se izjednače pravila igre za sve tržišne takmace pa tako razmotriti ukidanje ograničenja cijena skupine prehrambenih proizvoda sukladno padu inflacije na prosječno 3,5% u 2024. godini

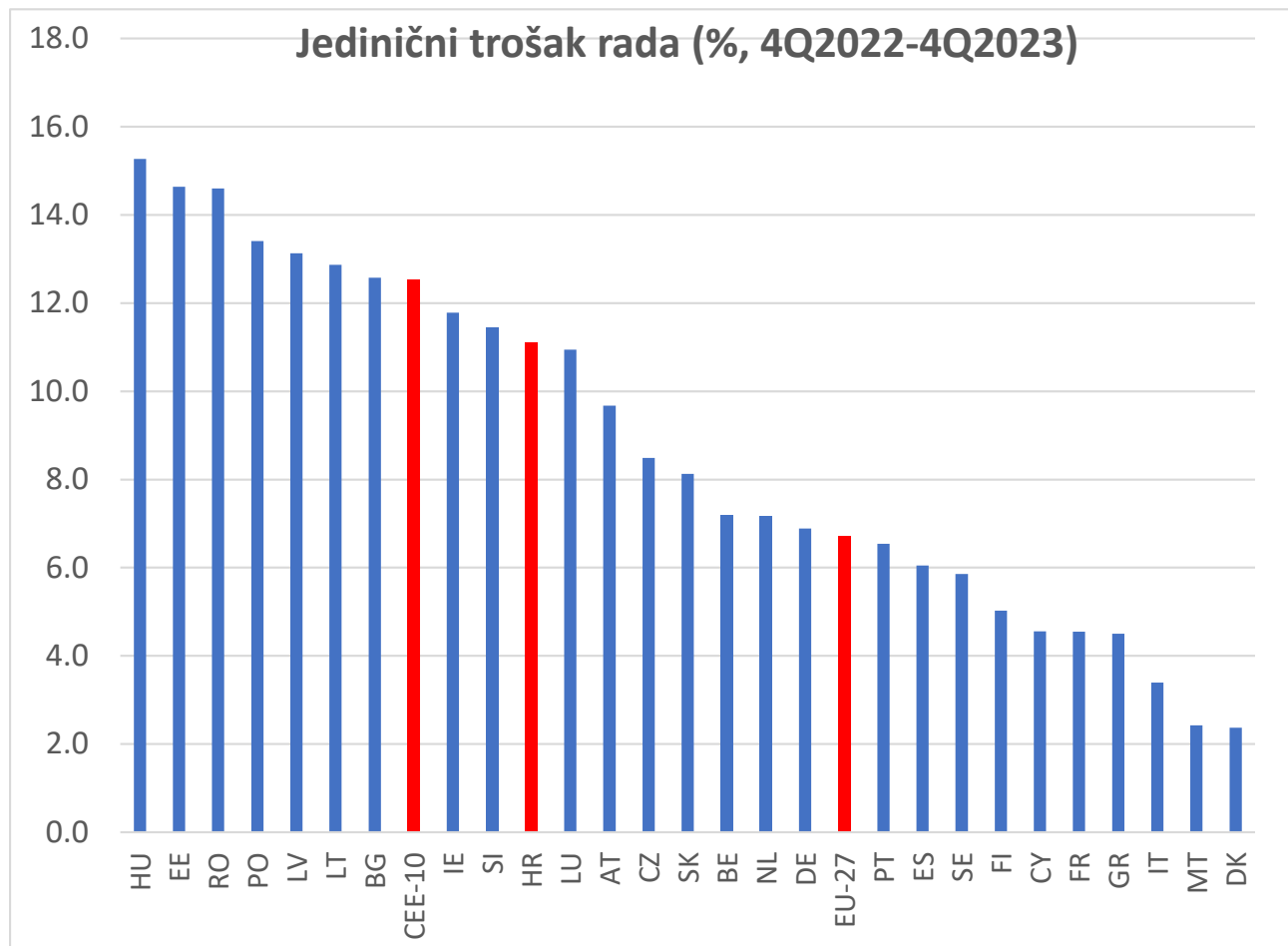
Troškovi rada su glavni pokretači inflacije

Figure 1 Decomposition of GDP deflator growth

Analiza HNB pokazuje da je trošak rada glavni pokretač inflacije u prvoj polovini 2023. godine. Realni rast plaća skočio je na prosječnih 6,9% u 2H 2023. s 0,2% u 1H 2023.

Snažan rast troška rada je glavni pokretač inflacije

- **Nominalni rast plaća u Hrvatskoj u 2023. godini gotovo je tri puta viši u odnosu na prosjek euro područja od 5,0%, a i realni rast plaća (6,2%) značajno nadmašuje realnu stagnaciju plaća u euro području u prošloj godini.**
- Hrvatska je u godinu dana ostvarila gotovo dvostruko snažniji rast jediničnog troška rada od 11,1% u odnosu na prosjek EU (6,7%).
- **Daljnji gubitak cjenovne konkurentnosti u međunarodnoj razmjeni.**

DRVNA INDUSTRIJA u brojevima

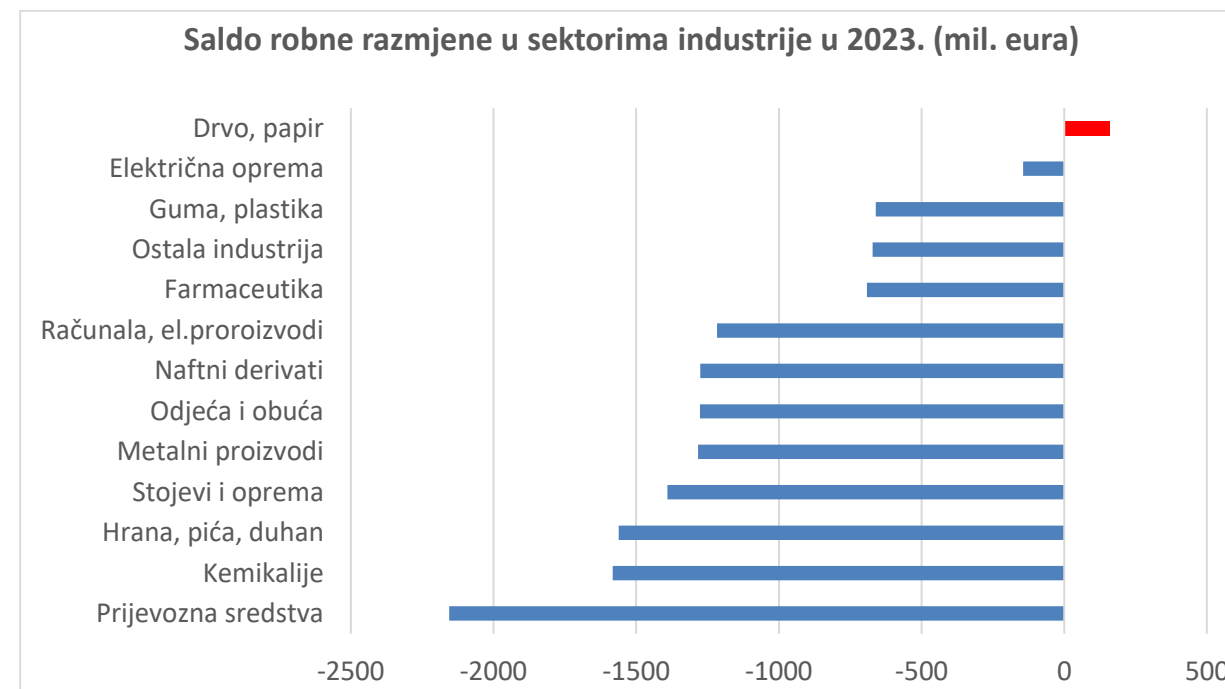
Broj tvrtki: 1.399

Broj zaposlenih: 18.479

Prosječni rast bruto plaća u sektoru, 2023. y-o-y: 15,1%

- **Hrvatska drveno-prerađivačka industrija jedini je sektor koji ostvaruje suficit u robnoj razmjeni (330 milijuna EUR u 2022.)**
- Udio izvoza u ukupnim prihodima u ovom sektoru je konstantno nadomak 50%
- Ukupni prihod, odnosno izvoz drvne industrije je od 2018. do 2022. udvostručen na EUR 2,1 milijarde, odnosno EUR 980 milijuna.
- Hrvatska drveno-prerađivačka industrija povećala je operativnu dobit (EBITDA) oko 2,7 puta na EUR 335 milijuna u 2022.

Saldo robne razmjene u sektorima industrije u 2023. (mil. eura)

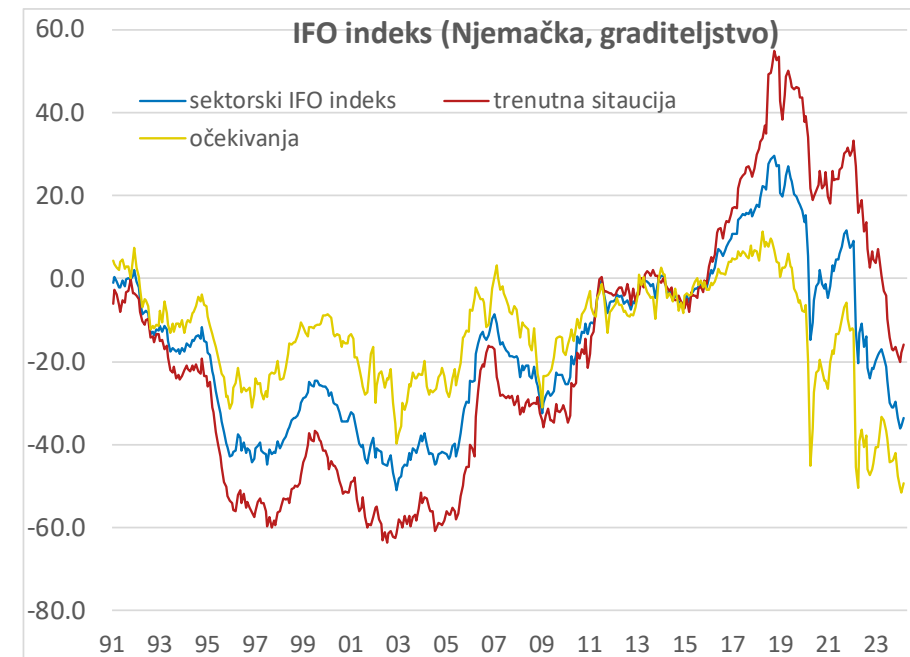
DRVNA INDUSTRIJA: Hitno donošenje kratkoročnih mjera pomoći

Jaka, ali kratkoročna kriza njemačkog/francuskog graditeljstva prouzročila je snažan pad izvoza domaće drveno-prerađivačke industrije:

- U anketi članica HUP-ove udruge drvne i papirne industrije, čak dvije trećine poduzeća očekuje pad prometa do 40% u 2023., a više od 60% njih sukladno ponašanju inozemnih partnera očekuje pad prometa i u prvoj polovini 2024. godine
- Trećina tvrtki već je smanjila broj zaposlenih do 20%

HUP poziva na hitno donošenje mjera za očuvanje zaposlenosti, kroz potpore za očuvanje radnih mjesta i skraćivanje radnog vremena s 5 na 4 radna rada

- Mjere za očuvanje likvidnosti, kroz osiguranje moratorija na plaćanje kreditnih obveza HBOR-u i poslovnim bankama, te osiguranje kredita za likvidnost i nastavak investiranja u tehnološki razvoj i inovacije
- Intervencija Ministarstva poljoprivrede kroz produljenje valute plaćanja obveza prema Hrvatskim šumama d.o.o., priznavanje zaliha proizvoda u pravdanje utroška trupaca
- Očekivanja makroekonomskih analitičara sugeriraju da će recesija u eurozoni biti kratkog daha stoga bi bilo jako loše po gospodarstvo da jedna jaka industrija trajno izgubi poziciju na izvoznim tržištima

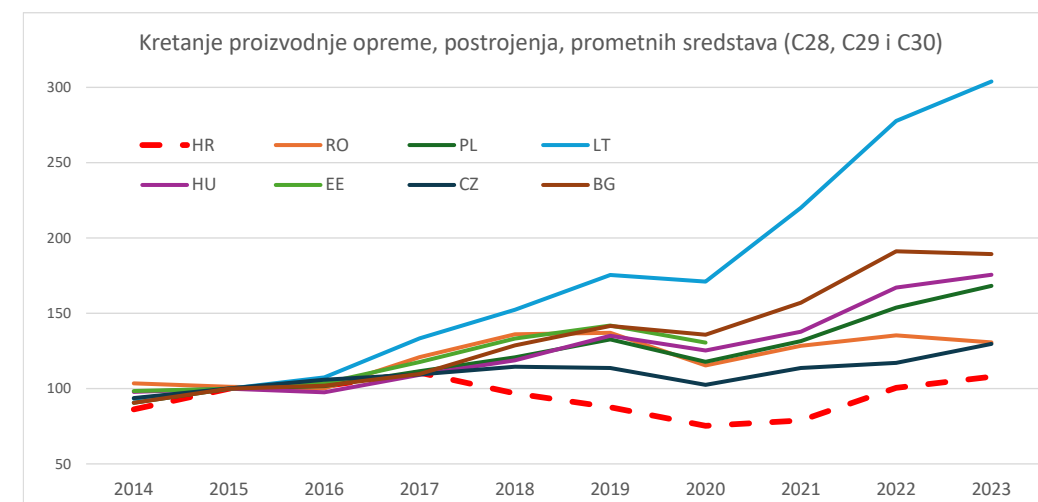
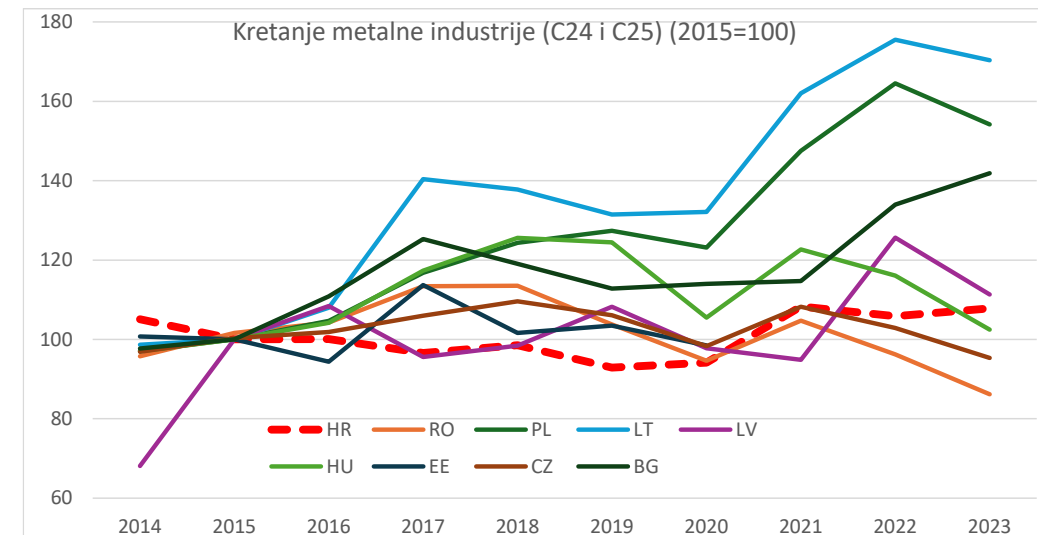
METALNA INDUSTRIJA u brojevima

Broj tvrtki: 112

Broj zaposlenih: 4.937

Prosječni rast bruto plaća u sektoru, 2023. y-o-y: 11,5%

- Ukupni prihod metalne industrije je od 2018. do 2022. povećan za 50% na 4,5 mlrd EUR, dok je izvoz skočio 55% na 2,5 mlrd EUR
- Ukupni prihod industrije opreme, postrojenja i transportnih sredstava je od 2018. do 2022. povećan za 47% na 2,6 mlrd EUR, dok je izvoz skočio 44% na 1,6 mlrd EUR
- Udio izvoza u ukupnim prihodima u oba segmenta premašio je 55%
- Hrvatska proizvodnja, međutim, raste znatno sporije u odnosu na prosjek CEE regije
- Unatoč rastu udjela izvoza, deficit u robnoj razmjeni u oba segmenta je od 2018. do 2023. skoro udvostručen na 1,3, odnosno 3,5 milijardi EUR
- **Metalna industrija povećala je EBITDA za 83% na EUR 507 milijuna u 2022., a proizvodnja opreme, postrojenja i transportnih sredstava povećala je EBITDA na EUR 190 milijuna**

METALNA INDUSTRIJA: Hitno donošenje potpora za tehnologije

- **Energetski izazovi** glavna su prijetnja hrvatskoj metalnoj industriji, a rast plaća u industriji nadmašuje rast produktivnosti
- **HUP se zalaže za donošenje pravila potpora tvrtkama koje proizvode tehnologiju za ostvarenje ciljeva nulte emisije** kroz bespovratne potpore i financijske instrumente za kapitalna ulaganja u mehanizaciju, proizvodnu opremu i adekvatnu infrastrukturu
- **Poticanje kapitalnih ulaganja** – Zakon o poticanju ulaganja je nedovoljno motivirajući u odnosu na konkurenciju drugih članica EU, a da bi pokrenuo značajniji val stranih i domaćih investicija – možemo li i kako promijeniti isti u korist viših stopa potpore za strateške investicije uz to da se troškovi mogu odbiti od drugih poreznih i neporeznih davanja, a ne samo od poreza na dobit?
- Potrebno je aktivno sudjelovati u transponiranju EU regulative u nacionalne zakone (Zakon o kritičnim sirovinama, Direktiva o izvještavanju o korporativnoj održivosti, Direktiva o obvezi provjere održivosti korporacija) na način da se ne ugrozi pristup učinkovitim globalnim lancima opskrbe te neometani pristup sirovinama neometanih (EU) izvora za ostvarenje ciljeva zelene i digitalne tranzicije
- Izrazito je važno **uskladiti kurikulume u obrazovnom sustavu s potrebama kompanija za stručnjacima iz STEM područja**, poticati prekvalifikacije i usavršavanje radnika potrebnih za bolje usvajanje novih tehnologija

METALNA INDUSTRIJA: Investicije u R&D podižu HI-TECH izvoz

Zbog prezahtjevne dokumentacije, a posebno evaluacija, industrijska poduzeća nisu iskoristila značajan potencijal NPOO potpora za poticanje konkurentnosti

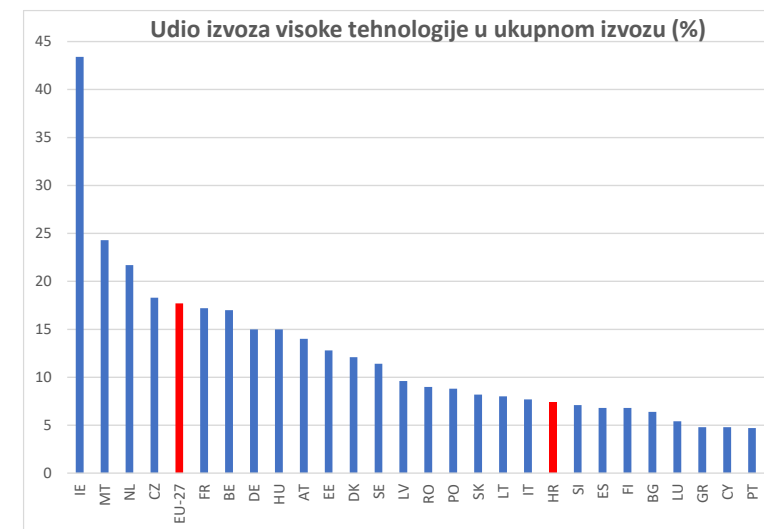
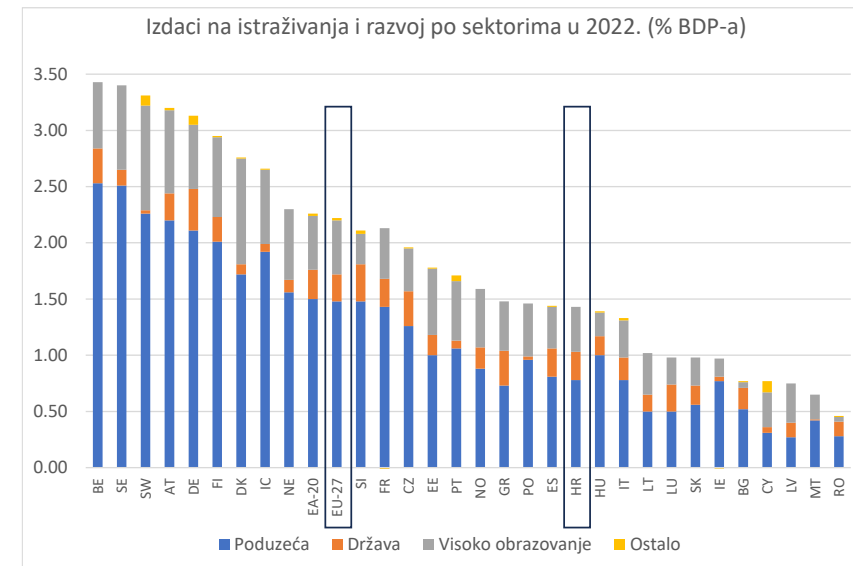
- Trebamo li umjesto grantova za privatni sektor pokrenuti pozive za financijske instrumente sa subvencioniranim/nultim kamatama te otpisom glavnice ako se postignu željeni ciljevi investicije? Ili odustati od pretjerano restriktivnih zahtjeva?

Veliku priliku otvara Strategija pametne specijalizacije (S3) kroz definiciju strateških industrija i subvencioniranje istraživačkih i razvojnih projekata (IRI) hrvatskih tvrtki i znanstvenih instituta.

- Možemo li biti sigurni da se više neće događati “obrnuti IRI” pozivi koji zapravo potiču ulaganja u R&D javnih znanstvenih institucija, a ne sam industrijski razvoj?

Prosječna stopa subvencija na investicije u R&D u Hrvatskoj od 0,07% za velike tvrtke te 0,04% za SME poduzeća je 2-2.5x niža za velike tvrtke pa sve do 4-5x niža za SME poduzeća u odnosu na prosjek OECD-a.

- Investicijama u R&D moguće je u srednjem roku povećati udio izvoza visoke tehnologije u ukupnom izvozu Hrvatske, a razina investicija u R&D također pozitivno korelira s udjelom zaposlenih u sektorima visoke tehnologije te udjelom inovativnih tvrtki u ekonomiji.

KLJUČNI ZAHTJEVI HUP-a

- 1. Promijeniti ZPZ i dati prvenstvo raspolaganja zemljištem posjednicima. Postoji još 138,000 ha državne zemlje koja se ne obrađuje, a umjesto da se većim proizvođačima oduzima 100,000 ha, neobrađeno zemljište dodijeliti malim poljoprivrednicima**
- 2. Spriječiti bujanje administrativnih troškova u poljoprivredi i porezno rasteretiti prehrambene proizvode kroz prosječno niži PDV na razine koje imaju zemlje u okruženju**
- 3. Suspendirati zabranu rada nedjeljom jer je neustavna i diskriminatorna i ne uvažava činjenicu da je Hrvatska turistička zemlja**
- 4. Donijeti potpore koje kratkoročno pomažu sektorima pogođenima vanjskim šokovima i poduprijeti propulzivne izvozno-orijentirane industrije, kao i veće produktivnije tvrtke spremnije za prodor na EU tržišta**
- 5. Pojednostavniti procedure za dobivanje EU sredstava industriji za kapitalna ulaganja u tehnologije, proizvodnu opremu te ostvarenje ciljeva nulte emisije**
- 6. Pojačati stope subvencija na investicije u R&D za 4-5 puta na prosjek OECD-a**
- 7. Izrazito je važno uskladiti kurikulume u obrazovnom sustavu s potrebama kompanija za stručnjacima iz STEM područja, poticati prekvalifikacije i usavršavanje radnika potrebnih za bolje usvajanje novih tehnologija**